

ปรัชญาการเมือง

ปรัชญา ความคิด หรือทฤษฎีการเมือง กับรัฐศาสตร์ ในแง่หนึ่งก็คือสิ่งเดียวกันที่มุ่งศึกษาปัญหาและวิธีแก้ปัญหา เพื่อการมีสังคมที่ดี จึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาจนถึงปัจจุบัน

- แนวคิดทางการเมืองในสังคมตะวันตก จะมีลักษณะเป็นแบบเพลโตหรือต่อต้านเขา จนเกือบไม่มีสิ่งใดที่จะไม่เกี่ยวข้องกับเขาเสียเลย

- อาริสโตเติลศึกษา 158 ระบบการเมืองของกรีกและที่อื่น ๆ แล้วสรุปว่า ระบบการเมืองปกครองที่ดีก็ได้แก่ระบบที่ผู้มีอำนาจทำการปกครอง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของผู้รับการปกครอง

- มาคิอาเวลลีชี้ให้เห็นว่า คุณธรรมของผู้ปกครองนั้นย่อมแตกต่างกับของผู้รับการปกครองโดยสิ้นเชิง เพราะบทบาทของแต่ละฝ่ายไม่เหมือนกัน ผู้มีอำนาจจึงต้องอ่านหนังสือของเขา

- ฮอบส์กล่าวว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์ ทำให้คนเราต้องแสวงหาอำนาจ เขาชี้ให้เห็นความสำคัญของกฎธรรมชาติ และอำนาจอธิปไตยหรือรัฐาธิปัตย์

- รูสโซเน้นเรื่องประชาธิปไตยโดยตรง ที่เกิดจากสัญญาประชาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจอธิปไตยและความยินยอมของประชาชน

- สังคมนิยมและสังคมนิยมนิสต์ของมาร์กซ์ ทำให้โลกยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ต้องแบ่งออกเป็น 2 ค่าย รวมทั้งมีการปรับตัวของระบบทุนในหลาย ๆ ประเทศ

- ส่วนเกาติลยของอินเดีย นั้น ทำให้คู่มือในการปกครองของมาคิอาเวลลีถึงกับชิดซ้ายไปเลยทีเดียว

หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์สำหรับผู้มีอำนาจ นักการเมือง นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจโดยทั่วไป เพราะปรัชญาการเมืองยังคงมีอิทธิพลต่ออุดมคติและการประพฤติปฏิบัติของสถาบันทางการเมือง นักการเมือง และพลเมืองในสังคมต่าง ๆ อยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและการตัดสินใจของแต่ละคน



จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218-3269
โทรสาร 0-2218-3266
e-mail: cupress@chula.ac.th
www.ChulaPress.com *Knowledge to All*
สรรคุณคำวิชาการ ผู้สังกน



1.23 kg.CO2eq/เล่ม

กระบวนการผลิตหนังสือเล่มนี้ช่วยลดโลกร้อน
ด้วยการชดเชยปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 100%



ปรัชญาการเมือง



สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 2

ปรัชญาการเมือง

ทินพันธุ์ นาคะตะ



www.ChulaPress.com

ปรัชญาการเมือง..2
ISBN 978-974-03-3563-4



C112
2120000 290.00 บาท

ทินพันธุ์ นาคะตะ

สพจ.
2124/2



จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218-3269 โทรสาร 0-2218-3266
e-mail: cupress@chula.ac.th
www.ChulaPress.com Knowledge to All
สรรคุณคำวิชาการ ผู้สังกน

ปรัชญาการเมือง

ทินพันธุ์ นาคะตะ



ปรัชญาการเมือง

ปรัชญาการเมือง

ทินพันธุ์ นาคะตะ



สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2560

290.-

ทินพันธุ์ นาคะตะ

ปรัชญาการเมือง / ทินพันธุ์ นาคะตะ

1. การเมือง -- ปรัชญา.

320.01

ISBN 978-974-03-3563-4

สพจ. 2124/2



สรรคุณคำวิชาการ ผู้สังคม

www.ChulaPress.com

Knowledge to All

ลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 1,000 เล่ม พ.ศ. 2560

พิมพ์ครั้งที่ 2 จำนวน 1,000 เล่ม พ.ศ. 2560

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้จัดทำนาย ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สาขา

ศาลาพระเกี้ยว โทร. 0-2218-7000-3 โทรสาร 0-2255-4441

สยามสแควร์ โทร. 0-2218-9881-2 โทรสาร 0-2254-9495

ม.นเรศวร จ.พิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-4 โทรสาร 0-5526-0165

ม.เทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา โทร. 0-4421-6131-4 โทรสาร 0-4421-6135

ม.บูรพา จ.ชลบุรี โทร. 0-3839-4855-9 โทรสาร 0-3839-3239

โรงเรียนนายร้อย จปร. จ.นครนายก โทร. 0-3739-3023 โทรสาร 0-3739-3023

ม.พะเยา จ.พะเยา โทร. 0-5446-6799-800 โทรสาร 0-5446-6798

จัตุรัสจามจุรี (CHAMCHURI SQUARE) ชั้น 4 โทร. 0-2160-5301-2 โทรสาร 0-2160-5304

หัวหมาก โทร. 0-2374-1378 โทรสาร 0-2374-1377

ม.เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จ.นครราชสีมา โทร. 0-4492-2662-3

โทรสาร 0-4492-2664 มือถือ 08-6392-7785

Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร. 0-2255-4433 <http://www.chulabook.com>

และเครือข่าย

ร้านค้า หนังสือเข้าชั้นเรียน ติดต่อแผนกขายส่ง สาขาหัวหมาก โทร. 0-2374-1375-6 โทรสาร 0-2374-1375

กองบรรณาธิการ : กนิษฐา กิตติคุณ

พิสูจน์อักษร : ปุณณิสา บุญเปี่ยม

ออกแบบปกและรูปเล่ม : I Can Do

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [6011-068] โทร. 0-2218-3557 โทรสาร 0-2218-3551

www.cuprint.chula.ac.th

คำนำพิมพ์ครั้งที่ 2

“โดยจาริตแล้ว ปรัชญาการเมืองกับรัฐศาสตร์ก็คือสิ่งเดียวกัน”¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการเมืองเป็นสาขาวิชาที่มีรากฐานมาจากปรัชญาหรือความคิดทางการเมือง ซึ่งกว่าจะแยกตัวออกจากปรัชญาสังคมได้ก็ใช้เวลานาน นักปราชญ์ส่วนมากจะมุ่งเสนอมาตรฐานทางศีลธรรมสำหรับวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะการมีสังคมที่ดี ด้วยการกำหนดเป้าหมายจัดระเบียบสังคมเสียใหม่ รวมทั้งวางแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ให้แก่สังคม²

นับแต่สมัยกรีกโบราณจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นเวลาประมาณ 2,500 ปี การศึกษาวิชาการเมืองหรือรัฐศาสตร์ยังรวมอยู่ในการศึกษาเกี่ยวกับสังคมทั่วไป ซึ่งรวมถึงการศึกษาในเรื่องปรัชญาศีลธรรมด้วย นักปราชญ์จะสนใจศึกษาปัญหาสำคัญ ๆ ของสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้นไว้³ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาจนถึงปัจจุบัน

นับตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อรัฐศาสตร์เป็นศาสตร์หนึ่งขึ้นมา ปรัชญาการเมืองได้หันมาสนใจวิเคราะห์เกี่ยวกับวิวัฒนาการของความคิดต่าง ๆ ของนักปราชญ์สำคัญ ๆ รวมทั้งอธิบายวิธีการและเหตุผลที่ระบบการเมืองหนึ่ง ๆ ดำเนินการอยู่⁴

¹ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์ (แปล), **ประวัติปรัชญาการเมือง**, บรรณาธิการโดย ลีโอ สตร๊าสส์ และโจเซฟ คีรอปซี, เล่มที่ 1 (กรุงเทพฯ : คมโป, 2551), บทนำ หน้า 2.

² George H. Sabine, **History of Political Theory** (New York: Holt, [1937] 1961).

³ David Easton, “Political Science,” **International Encyclopedia of Social Sciences**, XII (1968), p. 282.

⁴ Sabine, *op. cit.*; David Easton, **The Political System: An Inquiry into the State of Political Science** (New York: Knopf, 1967).

ทฤษฎีเป็นหัวใจสำคัญของทุกศาสตร์ ทฤษฎีการเมืองจึงเป็นหัวใจสำคัญในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง ทั้งในระดับมหภาคจนถึงระดับจุลภาคในแนวดิ่ง และสำหรับทุกสาขา ทุกวิชา และทุกประเด็นปัญหาของรัฐศาสตร์ในแนวนอน โดยมีความต่อเนื่องกันระหว่างปรัชญาทางการเมืองกับทฤษฎีการเมืองสมัยใหม่ตลอดมา วิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งพัฒนาขึ้นเท่านั้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ทำให้ความรู้ที่ได้สะสมเข้าไว้มีความเชื่อถือได้มากขึ้น ๆ⁵

ถึงแม้ว่ารัฐศาสตร์จะได้ขยายตัวออกเป็นสาขาวิชาเฉพาะต่าง ๆ มากขึ้น แต่เนื้อหาสาระสำคัญ ๆ ที่ศึกษากันก็ได้แก่ทฤษฎีทางการเมืองและการทดสอบทฤษฎีเหล่านั้นด้วยข้อมูลจากการศึกษาวิจัย ซึ่งข้ามพรมแดนทุกวิชาในรัฐศาสตร์ ทั้งนี้โดยมีทฤษฎีการเมืองพรรณนาข้อเท็จจริง อธิบายความสัมพันธ์ทั้งหลาย รวมทั้งเสนอแนะการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นหลัก ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาหรือทฤษฎีทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก มีใช้สิ่งล้าสมัยหรือคร่ำครึแต่อย่างใด

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้เลือกผลงานของนักปราชญ์ที่สำคัญ ๆ เจ็ดท่านมาศึกษา แต่ละท่านมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันเลย ทั้งนี้โดยใช้หนังสือสำคัญที่เป็นต้นฉบับของแต่ละท่านเป็นหลัก โดยพยายามสรุปสาระสำคัญของหนังสือแต่ละเล่มพร้อมกับการอ้างอิงเลขหน้าไว้ด้วย ไม่มีการวิเคราะห์หรือตีความใด ๆ แล้วจึงประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของปรัชญาแต่ละคนไว้ตอนท้าย

⁵ Sheldon S. Wolin, *Politics and Vision: Continuity and Innovation in Western Political Thought* (Boston: Little, 1960).

อนึ่ง ครึ่งนี้ถือเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 4 กล่าวคือ ครั้งแรกพิมพ์ในชื่อ **นักคิดผู้ยิ่งใหญ่ของโลก : ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง** (2541) ซึ่งได้นำทฤษฎีการเมืองบางบทจากหนังสือของผู้เขียนมารวมไว้ด้วย คือ **รัฐศาสตร์ : ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษา วิเคราะห์การเมือง** (2525) เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการจากปรัชญาการเมืองสู่ทฤษฎีการเมือง สำหรับการพิมพ์ครั้งที่ 2 ชื่อ **ปรัชญาการเมือง** (2549) ได้ตัดทฤษฎีการเมืองออกไป ส่วนการพิมพ์ครั้งที่ 3 **ปรัชญาการเมือง** (พิมพ์ครั้งที่ 1 ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาฯ 2560) ได้เพิ่มปรัชญาการเมืองในบทนำกับบทที่ 7 ปรัชญาการเมืองกับทฤษฎีการเมืองสมัยใหม่ : ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง โดยนำมาจากบทที่ 2 ของ**รัฐศาสตร์** เพื่อให้เห็นภาพที่สมบูรณ์ขึ้นมา ส่วนปรัชญาการเมืองในบทนำกับภาคติลยะของอินเดียในภาคผนวก ก. ได้เขียนขึ้นมาใหม่

ผู้เขียนหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจ นักการเมือง นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจโดยทั่วไป เพราะปรัชญาการเมืองดังกล่าวยังคงมีอิทธิพลต่ออุดมคติ และการประพฤติปฏิบัติของบรรดานักการเมืองและสถาบันทางการเมืองในสังคมต่าง ๆ อยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับพฤติกรรมในการตัดสินใจของแต่ละคน รวมทั้งการกำหนดนโยบายสาธารณะของชาติ นอกจากนี้แล้ว เราย่อมสามารถใช้ปรัชญาการเมืองเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างน้อยผู้เขียนก็หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะก่อให้เกิดความรู้ ความคิดอ่าน และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้พอสมควร

ศาสตราจารย์ ร้อยเอก ดร.ทินพันธุ์ นาคะตะ

สิงหาคม 2560

สารบัญ

หน้า

คำนำพิมพ์ครั้งที่ 2

สารบัญ

บทนำ	ปรัชญาการเมือง.....	1
บทที่ 1	เพลโต	13
บทที่ 2	อาริสโตเติล	41
บทที่ 3	มาคิอาเวลลี	75
บทที่ 4	ทอมัส ฮอบส์	113
บทที่ 5	ฌอง ฌาค รูสโซ.....	145
บทที่ 6	คาร์ล มากซ์.....	181
บทที่ 7	ปรัชญาการเมืองโบราณกับทฤษฎีการเมืองสมัยใหม่ : ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง.....	221
ภาคผนวก ก.	เกาติลยะ	251
ประวัติผู้เขียน		325



บทนำ

ปรัชญาการเมือง



2...ปรัชญาการเมือง

ปรัชญา (philosophy) หมายถึง ความรักในปัญญา การแสวงหาสติปัญญา หรือความต้องการที่จะค้นหาคำตอบต่อคำถามที่ตนสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับธรรมชาติหรือลักษณะของสิ่งต่าง ๆ¹

ปรัชญานับเป็นความพยายามอย่างหนึ่งที่จะใช้ทดแทนความเห็น (opinion) ของคนเรา ด้วยความรู้หรือความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของทุก ๆ อย่างในจักรวาล อย่างโสกราตีส ได้หันมาตั้งคำถามในเรื่องใกล้ตัวมนุษย์เกี่ยวกับลักษณะสำคัญ ๆ แห่งองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ เช่น ชีวิตที่มีศีลธรรม อะไรคือสิ่งที่ดีและเป้าหมายของชีวิต วิธีดำเนินชีวิตที่ดีเป็นอย่างไร รวมทั้งการประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าว²

อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ปรัชญาเป็นความรู้เกี่ยวกับความจริงขั้นสุดยอดของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งสาเหตุทั่วไป และหลักการทั้งหลายของมัน ปรัชญาสนใจเรื่องวัตถุประสงค์ คุณค่า (value) หรือความหมาย (meaning) ของสิ่งดังกล่าว เช่น พยายามบอกว่าชีวิตกับธรรมชาติมีความหมายอย่างไร มันมีคุณค่าหรือวัตถุประสงค์อะไร ตลอดจนให้คำอธิบายถึงความหมายของจักรวาลโดยรวมด้วย³

นักปรัชญามีความรับผิดชอบดังนี้ ได้แก่ ประการแรก ยึดมั่นอยู่กับการแสวงหาความรู้หรือความจริง ด้วยการพินิจพิจารณาอย่างใคร่ครวญ ในฐานะผู้สังเกตการณ์ อยู่กับธรรมชาติ ตามชายขอบของสังคม คอยตรวจสอบความเห็นทางปรัชญาและการเมืองอย่างมีความรับผิดชอบ ด้วยการวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ โดยไม่สนใจเรื่องเกียรติ ชื่อเสียง เงินทอง หรืออำนาจใด ๆ⁴ ประการที่สอง ให้คำแนะนำปรึกษา เช่น เกี่ยวกับการแสวงหาความสงบทางใจ รวมทั้งศิลปะการดำเนินชีวิตตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของรัฐ ทั้งนี้ก็โดยการศึกษาทางปรัชญาของตน⁵

นักปรัชญาจึงแตกต่างกับผู้มีบทบาทอื่น ๆ กล่าวคือ ประการแรก แตกต่างกับรัฐบุรุษตรงที่ฝ่ายหลังนี้ต้องการคำตอบในปัจจุบันและมุ่งเน้น การกระทำที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ผูกพันกับประชาชน ประการที่สองแตกต่าง กับนักการเมืองผู้ต้องตกอยู่ในความกังวลที่ต้องอาศัยผู้สนับสนุนจำนวนมาก และต้องขึ้นอยู่กับความเห็นอันลวงตาต่าง ๆ และประการที่สาม ต่าง จากปัญญาชนผู้สนใจปัญหาต่าง ๆ เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเองมากกว่าสิ่งอื่นใด⁶

เพลโตจึงเห็นว่า เราควรพูดถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดกับผู้คนที่แตกต่างกัน เพื่อว่าความรู้นั้นจะได้ไม่ตกไปอยู่ในมือของผู้ที่ไม่สมควรจะได้รับมันและ ถูกทำให้พิกลพิการไป หรือตกไปอยู่ในมือของผู้ไม่รู้คุณค่าและใช้มันอย่างไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปกปิดบางส่วนไว้ เพราะอาจมีการข่มเหง รังแกกันเกิดขึ้นได้⁷

อนึ่ง นักคิดเดิม ๆ ทั้งหลายล้วนยอมรับความหลากหลายและลักษณะ เฉพาะของสังคมการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งความไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติ และตามขนบธรรมเนียมประเพณีของมนุษย์ พวกเขามุ่งแสวงหาคุณธรรม หาทหารอดของสังคม ตลอดจนให้หลีกเลี่ยงความฟุ่มเฟือย รวมทั้งความเสื่อม ของสังคม ซึ่งจะเป็นผลตามมาด้วย⁸

เดิมปรัชญากับวิทยาศาสตร์ไม่แยกจากกัน เพราะวิทยาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญา เมื่อเกิดการปฏิวัติทางปัญญาในคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงได้เกิดวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ขึ้นมา ซึ่งต่อต้านปรัชญาหรือวิทยาศาสตร์ แบบเก่าของอาริสโตเติล ทำให้วิทยาศาสตร์แบบใหม่เป็นอิสระจากปรัชญา มากขึ้น ๆ และโดยรวมแล้วปรัชญาการเมืองกับรัฐศาสตร์ก็คือสิ่งเดียวกัน เพียงแต่ในระยะเวลาหลัง ๆ นับจากศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา รัฐศาสตร์ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น ๆ เท่านั้น⁹

4...ปรัชญาการเมือง

ตามทัศนะของเพลโต อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปรัชญามีลักษณะดังนี้ กล่าวคือ ประการแรก นักปราชญ์เท่านั้นที่จะเข้าถึงความรู้หรือความจริงแท้ (true reality) ได้โดยตรง (intuition) ซึ่งต่างกับโลกของสิ่งต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างหลังนี้เป็นเพียงความเชื่อหรือความเห็นเท่านั้น ประการที่สอง การเข้าใจลักษณะของความจริงแท้ ก็ได้แก่ การรู้ว่สิ่งทั้งหลายมีไว้เพื่ออะไร เช่น มนุษย์เรามุ่งไปสู่อุดมคติหรือวัตถุประสงค์อะไร ประการที่สาม ปรัชญา เป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุดมคติอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เราควรมีชีวิตอยู่อย่างไร ไม่ใช่สอนวิธีหาผลประโยชน์เฉพาะหน้า ซึ่งไม่ใช่ความรู้แต่เป็นเรื่องการใช้ไหวพริบหรือการตัดสินใจที่รวดเร็ว ประการที่สี่ ปรัชญาใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าเฉพาะอย่าง เช่น วิชาวิธี หรือการวิจารณ์ความเห็นต่าง ๆ ที่ได้รับมา และประการที่ห้า ปรัชญาจะต้องสามารถเผชิญกับการวิจารณ์หรือการตรวจสอบต่าง ๆ ได้¹⁰

ปรัชญาใช้วิธีการศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น การวิจารณ์ วิชาวิธี การรับรู้ได้โดยตรง การอธิบาย การเอาอย่างเรขาคณิต การเลียนแบบวิธีทดลอง และการสังเกตการณ์¹¹

กรณีของโสกราตีสใช้วิชาวิธีหรือการซักค้ำนต่อการให้เหตุผลต่าง ๆ โดยได้ข้อสรุปว่า ประการแรก ชีวิตทางการเมืองนั้น ตามธรรมชาติแล้ว มนุษย์มีความใฝ่ในสังคม มีความจำเป็นที่จะต้องมีชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความผูกพันรักใคร่ซึ่งกันและกัน มีความเห็นใจกัน รวมทั้งมีความใส่ใจที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความมีเหตุผลในการกระทำของพวกเขาเอง¹² ประการที่สอง ในการต่อสู้กับความจำเป็นทางเศรษฐกิจและการป้องกันตนเอง มนุษย์ยังตระหนักถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ในการที่จะ

ทำต่อผู้อื่น รวมทั้งมีพิธีโอตตัมปะตามธรรมชาติ ตลอดจนมีการจัดลำดับคุณธรรมทั้งหลาย ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ดีของสังคมโดยรวม¹³ และประการที่สาม การปกครองระบอบต่าง ๆ ย่อมจะต้องอาศัยการมีคุณธรรมโดยเฉพาะของตน ซึ่งจะไม่เหมือนกัน โดยเขาเห็นว่า การปกครองแบบผสม ซึ่งค่อนข้างไปในทางอริปไตยไทยเป็นแบบดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้¹⁴ ทั้งนี้เพราะเขาเห็นว่า การปกครองโดยทหารจะเน้นความเป็นลูกผู้ชายมากเกินไป คณาธิปไตยจะมุ่งหาเงินมากไป ส่วนประชาธิปไตยเร่งเร้าให้เกิดความเสมอภาคระดับเดียวกันของทุกคน รวมทั้งดีความเสรีภาพโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ใด ๆ¹⁵

ปรัชญาการเมืองโบราณหรือคลาสสิก มักใช้วิธีการให้เหตุผล ดังจะเห็นว่าโสกราตีสหรือเพลโตเป็นคนช่างสงสัย มักตระหนักถึงความไม่รู้ของตนเอง จึงตั้งคำถามต่าง ๆ ขึ้นมา แล้วศึกษาค้นคว้าหาคำตอบต่อคำถามเหล่านั้น เช่น เกี่ยวกับสิ่งที่ดี ลักษณะของภาวะรวม (whole) ของสิ่งทั้งหลาย รวมทั้งเรื่องความยุติธรรม ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสูงสุดของการตัดสินว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกสิ่งที่ควรของการกระทำ แต่ก็เพียงพอได้จากสิ่งที่ปรากฏจากภายนอกของมันเท่านั้น ไม่รวมถึงโลกที่แท้จริงของมัน¹⁶

ปรัชญาการเมืองแบบคลาสสิก รวมทั้งในยุคต่อมานิยมใช้การให้เหตุผล แบบอย่างแนวความคิด และวิจารณ์นักปราชญ์คนก่อน ๆ เช่น แนวความคิดเรื่องอำนาจอริปไตยของรูสโชนั้น ได้มาจากแนวความคิดของอาริสโตเติล เกี่ยวกับบทบาทของนครรัฐในการพัฒนาธรรมชาติทางศีลธรรมของมนุษย์ รวมทั้งจากทฤษฎีอำนาจอริปไตยของโบแดกกับฮอบบส์¹⁷

6...ปรัชญาการเมือง

แต่นักปราชญ์แบบคลาสสิกมักไม่ค่อยจะเคร่งครัดนักว่าวิธีการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะในทางปรัชญาหรือไม่ ผลงานส่วนมากของแต่ละคนจึงเป็นข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการทำงานขององค์กรทางการเมืองหรือความเกี่ยวโยงกันในเชิงสาเหตุและผลระหว่างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการทดสอบในเชิงประจักษ์มากกว่าเป็นการศึกษาในเชิงปรัชญา เช่น กรณี Communist Manifesto ของมาร์กซ์ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์แนวความคิดทั้งหลายของท่านเหล่านั้นก็มีมากที่ถือได้ว่ามีคุณค่าในเชิงปรัชญาวิเคราะห์ปัจจุบัน เช่น การวิเคราะห์เรื่องความยุติธรรมกับความเสมอภาคของอาริสโตเติล รวมทั้งของฮอบส์เรื่องอำนาจกับกฎหมายเป็นอาทิ¹⁸

สำหรับปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ซึ่งมาคิอาเวลลี เป็นผู้เริ่มขึ้น เห็นว่า ปรัชญาการเมืองคลาสสิกไม่เน้นตามความจริง ลงเอยด้วยโลกในอุดมคติต่าง ๆ ซึ่งมีความเป็นไปได้น้อยที่จะทำให้เป็นจริงขึ้นมาได้ เขาจึงเน้นความเป็นจริงทางการเมือง ความเป็นไปได้ และการเกิดขึ้นได้จริง โดยมุ่งพิชิตความบังเอิญ และการเอาชนะอุปสรรคใด ๆ ที่ธรรมชาติกำหนดขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมชาติของมนุษย์ ทั้งนี้ก็โดยการลดเป้าหมายที่สูงส่งลงมาให้พอที่จะบรรลุได้ เขาเห็นว่าปรัชญาการเมืองคลาสสิกนั้นให้การเมืองอยู่ภายใต้ศีลธรรมและคุณธรรมทางปัญญา แต่เขากลับกำหนดให้คุณธรรมที่มีประโยชน์ทางการเมืองอยู่ภายใต้การเมือง¹⁹ ซึ่งสเตราส์ เห็นว่า ลัทธิสมัยใหม่แบบนี้ลืมนึกถึงที่ก้าวพ้นความเป็นจริงที่เป็นไปได้ทั้งหมดเกี่ยวกับมนุษย์ นั่นก็คือ ความเป็นนิรันดร์ และภาวะรวมทั้งหมดหรือความโน้มเอียงของจิตใจมนุษย์ต่อสิ่งเหล่านี้²⁰

บางคนก็มองการเมืองในสภาพแวดล้อมทางอภิปรัชญาหรือปรัชญาของจิตใจ ซึ่งเป็นทฤษฎีนามธรรมที่พิสูจน์ไม่ได้ เช่น เบิร์ก พูดถึงสังคมการเมืองว่า เป็นข้อตกลงระหว่างคนเป็นคนตายกับผู้ที่ยังไม่เกิดมา มากซ์ พูดถึงความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ฮอบส์กับเบ็นแธมพูดถึงธรรมชาติของมนุษย์ในแง่ของทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยา²¹

ที่สำคัญก็คือ ปรัชญาการเมืองนั้นมีลักษณะเชิงปทัสสถานหรือข้อเสนอแนะ เช่น เพลโตเห็นว่า รัฐมีปัญหาจากความเลื่อมลง ๆ โดยเปรียบเทียบกับรูปแบบในอุดมคติของตน ฮอบส์ต้องการดำรงรักษารัฐของอังกฤษไว้ จากที่เกิดความแตกแยกทางศาสนา กับการมีสงครามกลางเมืองขึ้นมา ปรัชญาการเมืองจึงมักจะเฟื่องฟูขึ้นในช่วงที่เกิดวิกฤต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้มีอำนาจคิดว่าตนเองเหมาะสมที่จะทำตามแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเองมากกว่าของผู้อื่น²²

อนึ่ง เบ็นน์ กล่าวว่า ปรัชญาการเมืองเชิงวิเคราะห์ในปัจจุบัน ซึ่งเน้นการศึกษาเชิงปรัชญาเห็นว่า เรายังขาดองค์ความรู้ทางปรัชญาที่เพียงพอที่จะให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เพราะการศึกษาทางปรัชญายังจะต้องเน้นเรื่องโครงสร้างของแนวความคิดทั้งหลายเกี่ยวกับโลกให้เกิดความคิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีก ข้อเสนอแนะใด ๆ ย่อมต้องขึ้นอยู่กับการประเมินข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ส่วนสิ่งที่จะทำนั้นเป็นเรื่องของการตัดสินใจเลือก ไม่ใช่เรื่องของความรู้ ถึงกระนั้นก็ตาม ถ้าเรารู้เต็มที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้น ๆ และเข้าใจประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ก็คงจะไม่มีใครเหนือกว่ากันที่จะตัดสินใจในเรื่องนั้นได้²³

8...ปรัชญาการเมือง

ปรัชญาทางการเมืองเชิงวิเคราะห์ จึงควรวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง โดยไม่พูดถึงข้อดีของนโยบายหรือการให้เหตุผลสนับสนุนสิ่งนั้น ในการวิเคราะห์วิจารณ์แนวความคิดต่าง ๆ ปรัชญาการเมืองจะต้องทำให้กฎเกณฑ์และมาตรฐานของความถูกต้องเหมาะสมกับความสำเร็จในการบรรลุสิ่งดังกล่าวมีความชัดเจนขึ้น โดยการสำรวจหลักการทั้งหลายที่คนเรายึดถืออยู่ แล้วตรวจสอบว่ามีการกระทำที่สอดคล้องกันเพียงใด ซึ่งจะมีผลต่อการเลือกระหว่างหลักการใด ๆ กับความผูกพันที่เข้ากันไม่ได้กับมัน หรือทำให้ต้องมีการปรับปรุงหลักการนั้นใหม่ เนื่องจากเกิดความผูกพันที่รับกันไม่ได้อีกต่อไป เป็นต้น²⁴

อย่างไรก็ตาม สเตรีลส์เห็นว่า จากวิกฤตปัจจุบันของโลกสมัยใหม่ ทำให้เราต้องหวนกลับไปสู่ประวัติของปรัชญาการเมือง ทั้งนี้เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีรากฐานอยู่ที่การมีความเชื่อในความก้าวหน้าหรือความสูงส่งกว่าของความคิดปัจจุบันว่าเหนือกว่าความคิดในอดีต วิกฤตดังกล่าวเกิดจากความเป็นสากลนิยม การแยกข้อเท็จจริงกับคุณค่าออกจากกัน รวมทั้งการทำลายของระบอบคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้รวมถึงคติทางลัทธิพันธภาพนิยมนี่ถือว่าสิ่งที่ดูว่าสูงสุดเด็ดขาดเป็นเพียงแค่อุดมคติ ที่ลัทธิพันธโดยตรงกับกรอบการอ้างอิงต่าง ๆ เท่านั้น ตลอดจนประวัติศาสตร์นิยมที่ถือว่าความคิดและการกระทำของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่ได้มีความหมายที่ขอบด้วยเหตุผลใด ๆ²⁵ เพราะสเตรีลส์ไม่เห็นด้วยกับการแยกข้อเท็จจริงกับคุณค่าในสังคมศาสตร์ รวมทั้งประวัติศาสตร์นิยม²⁶

สเตรีลส์จึงกล่าวว่า มีเหตุผลที่ดีที่จะเชื่อได้ว่า เราสามารถเรียนรู้อะไรบางอย่างที่สำคัญที่สุดได้จากความคิดของอดีต ซึ่งไม่อาจเรียนรู้

ได้จากคนร่วมสมัยของเรา²⁷ เราอาจเรียนรู้เกี่ยวกับคำตอบต่อคำถามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซึ่งยังคงมีชีวิตชีวาอยู่อีก²⁸

ทั้งนี้เพราะปัญญาทางการเมืองของบรรดานักคิดโบราณ เช่น ของสำนักโสกราตีสนั้นเหนือกว่าทางออกต่าง ๆ ของสมัยใหม่เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคติแบบเหตุผลนิยม รวมทั้งสำนักศิษย์สมัยกลางของพวกเขา²⁹ สเตร่ำสจึงพยายามจะทำให้ปรัชญาแบบโสกราตีสที่มีอายุเป็นร้อย ๆ ปีกลับมีชีวิตขึ้นมาใหม่ รวมทั้งมีการประยุกต์และปรับใช้กับสภาพแวดล้อมใหม่อย่างมีคุณค่า³⁰

ดังนั้น คำตอบต่อวิกฤตสมัยใหม่จึงได้แก่ การศึกษาทั้งปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ กับปรัชญาการเมืองโบราณ เพื่อจะได้ไม่ก่อให้เกิดการทีกักเอาไว้ว่า ความคิดปัจจุบันเป็นจริง หรือว่าความคิดในอดีตเป็นเท็จ³¹

เชิงอรรถบทนำ

¹ John Passmore, “Philosophy,” *The Encyclopedia of Philosophy*, Vol. 6 (New York: The Macmillan Company, 1967), p. 216 โปรดดู สมบัติ จันทรวงศ์, “ปรัชญาการเมืองและรัฐศาสตร์,” *รัฐศาสตร์สาร* (พฤศจิกายน, 2515), หน้า 1-24.

² สมบัติ จันทรวงศ์ (แปล), *ประวัติปรัชญาการเมือง*, เล่ม 1, บรรณาธิการโดย ลีโอ สเตรียาส และโจเซฟ ครือปชีย์ (กรุงเทพฯ : คบไฟ, 2551), “บทนำ,” หน้า 1-7.

³ *Op. cit.*, pp. 217-218.

⁴ *Ibid.*, p. 216 กับ นาธาน ทาร์คอฟ และโธมัส แอล แฟงเกิล, “ลีโอ สเตรียาส และประวัติปรัชญาการเมือง,” ใน สมบัติ จันทรวงศ์ (แปล), *อ้างแล้ว*, หน้า 512.

⁵ *Ibid.*, p. 219.

⁶ นาธาน ทาร์คอฟ และโธมัส แอล แฟงเกิล *เพิ่งอ้าง*, หน้า 511-512.

⁷ *เพิ่งอ้าง*, หน้า 494-495.

⁸ *เพิ่งอ้าง*, หน้า 491-492.

⁹ สมบัติ จันทรวงศ์ (แปล), *อ้างแล้ว*, บทนำ, หน้า 1-2 โปรดดู ทินพันธุ นาคะตะ, *รัฐศาสตร์ : ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง* (กรุงเทพฯ : สหายบล็อก, 2551), หน้า 17-21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้า 19; Arnold Brecht, *Political Theory: The Foundations of Twentieth-Century Political Thought* (Princeton University Press, 1967).

¹⁰ Passmore, **op. cit.**, p. 216-217.

¹¹ **Ibid.**, pp. 221-222.

¹² นาธาน ทาร์คอฟ และโรมัส แอล แฟงเกิล, **อ้างแล้ว**, หน้า 507-508.

¹³ **เพ็งอ้าง**, หน้า 511.

¹⁴ **เพ็งอ้าง**, หน้า 513.

¹⁵ **เพ็งอ้าง**, หน้า 514.

¹⁶ **เพ็งอ้าง**, หน้า 501-514.

¹⁷ Stanley I. Benn, "Political Philosophy, Nature of," **The Encyclopedia of Philosophy**, Vol. 6, p. 387.

¹⁸ **Ibid.**, p. 388.

¹⁹ นาธาน ทาร์คอฟ และโรมัส แอล แฟงเกิล, **อ้างแล้ว**, หน้า 497-498.

²⁰ **เพ็งอ้าง**, หน้า 498.

²¹ **Benn**, **op. cit.**, p. 388.

²² **Ibid.**, p. 388.

²³ **Ibid.**, p. 388.

²⁴ **Ibid.**, p. 388.

²⁵ นาธาน ทาร์คอฟ และโรมัส แอล แฟงเกิล, **อ้างแล้ว**, หน้า 483-497, 498-501, 519.

²⁶ **เพ็งอ้าง**, หน้า 491-492, 519 ซึ่งสเตร็าสไม่เห็นด้วยกับเซไบน์ ที่กล่าวว่า ทฤษฎีการเมืองต่าง ๆ แทบจะกล่าวไม่ได้เลยว่าเป็นจริงตรงไปเท่าที่มันรวมเอาการประเมินคุณค่าเข้าไว้ด้วย โปรดดู George H. Sabine,

A History of Political Theory (New York: Holl, Rinehart and Winston, 1966).

²⁷ เพ็งอ้าง, หน้า 490.

²⁸ เพ็งอ้าง, หน้า 491.

²⁹ เพ็งอ้าง, หน้า 501.

³⁰ เพ็งอ้าง, หน้า 515.

³¹ เพ็งอ้าง, หน้า 487-488.



1

ເຟລໂຕ



เพลโต (Plato) เกิดที่นครเอเธนส์ เมื่อปี 427 และเสียชีวิตในปี 347 ก่อนคริสต์ศักราช มีบิดามารดาชื่ออริสตันกับเพริกติออน เขามาจากครอบครัวชั้นสูง เป็นศิษย์ของโสกราตีส นักปราชญ์ ผู้สนใจศึกษาว่า คนเราควรจะมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร นั่นคือ ความหมายและเป้าหมายของชีวิต ซึ่งก็มีอิทธิพลต่อความคิดในการปฏิรูปสังคมของเพลโตค่อนข้างมาก ทั้งนี้ก็เพื่อให้คนเราสามารถบรรลุสิ่งที่ดีที่สุด ซึ่งมีอยู่ในตัวคนเรา เพลโตพยายามค้นหาความจริงเพื่อสร้างศาสตร์ทางการเมืองที่จะช่วยให้เกิดรัฐที่ดี และชีวิตที่ดี ซึ่งได้แก่ การอยู่ดีกินดี และการมีความสุขนั่นเอง

เพลโตเป็นนักคิดที่ยิ่งใหญ่ เป็นนักฟิสิกส์ เป็นบิดาของวิชาสังคมวิทยาและเป็นผู้รอบรู้เกี่ยวกับเรื่องจักรวาล ผลงานของเขามีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม จนอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดทางการเมืองตะวันตกจะมีลักษณะเป็นแบบเพลโตหรือมีฉะนั้นก็ต่อต้านเขา จนเกือบจะไม่มีสิ่งใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของเขาเสียเลย

เพลโตตั้งสำนักศึกษา (academy) ขึ้นที่เอเธนส์ จนศิษย์ของเขาหลายคนได้เป็นผู้ปกครองที่เป็นทรราชย์ของนครรัฐต่าง ๆ ทั้งนี้ภายหลังจากที่เขาได้ท่องเที่ยวและเรียนรู้มากขึ้น หนังสือสำคัญ ๆ ที่เขาเขียนก็ได้แก่ อุดมรัฐ (Republic) รัฐบุรุษ (Statesman) กฎหมาย (Laws) อปอโลยี (Apology) คริตโต (Crito) โปรตาгорัส (Protagorus) และเฟโด (Phaedo) เป็นต้น

ณ ที่นี้ จะพูดถึงหนังสือเรื่องอุดมรัฐ (Republic)¹ เพราะเป็นหนังสือสำคัญที่สุดที่ทำให้เขาเป็นที่รู้จักทั่วไป ทั้งในด้านปรัชญา การเมือง เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การศึกษา และวรรณคดี เขาเห็นว่า สังคมและ

ระบบการเมืองป่วย จึงต้องหาทางแก้ไขเยียวยา ทั้งนี้เพราะได้เกิดสงครามระหว่างสปาร์ตากับเอเธนส์ มีการปกครองของสามสิบทรราชย์เกิดขึ้น แล้วฝ่ายประชาธิปไตยหรือกฎหมายก็ชนะอีก ต่อมาโสกราตีสถูกดำเนินคดีและถูกประหารชีวิตจากฝ่ายประชาธิปไตยที่อาศัยกฎหมายและหลักความสามารถหลากหลายแบบง่าย ๆ และสมัครเล่น หนังสือเรื่องอุดมรัฐส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการสนทนาของโสกราตีสซึ่งเป็นผู้พูดหลัก และใช้วิธีวิจารณ์กันด้วยเหตุผล โดยตั้งคำถามแล้ววิจารณ์คำตอบ เพราะปัญญาจะเกิดขึ้น เมื่อคนเราค้นพบว่าตนเองไม่รู้เรื่องที่ตนคิดว่ารู้แล้ว ปรัชญาของเพลโตเป็นเรื่องของการแสวงหาความรู้หรือปัญญาเกี่ยวกับสิ่งที่ดีงาม เพื่อใช้ประเมินสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งนี้ เพราะการมีสิ่งที่ดีงามก็คือความสุข การรู้จักคือปัญญา และการแสวงหาความรู้ก็คือปรัชญานั้นเอง

ก. สิ่งถูกต้องดีงาม

เพลโตถือว่า สิ่งที่ดีงาม (good หรือ virtue) คือ สิ่งที่ทำหน้าที่ของตนตามความเหมาะสม สิ่งที่ดีงามในรัฐมีองค์ประกอบสี่อย่าง ได้แก่ ความฉลาด ความกล้าหาญ การควบคุมตนเอง และความถูกต้องยุติธรรม (justice) ตามคุณสมบัติของบุคคล ซึ่งประกอบกันในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ กล่าวคือ ความฉลาดในการปกครอง ควรอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ที่มีความคิดอ่าน คือบรรดาผู้ปกครองที่เป็นนักปราชญ์หรือผู้พิทักษ์ (guardians) บุคคลเหล่านี้มีความรู้ว่สิ่งที่ดีต่าง ๆ ของสังคมส่วนรวมคืออะไร จึงแนะนำได้ดี ทั้งนี้โดยมีผู้ช่วยทางด้านการบริหารงาน ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ส่วนความกล้าหาญเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยที่เป็นฝ่ายกำลังในการสู้รบ ผู้มีความรู้ว่าจะต้องกลัวหรือไม่กลัวอะไรบ้าง ความกล้าหาญ

ในการป้องกันประเทศเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากการมีคุณความดีอื่น ๆ อย่างหลังนี้ จะทำให้รู้ได้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดเลว ดังนั้น พวกเขาจะต้องไม่กลัวความยากจน ความทุกข์ทรมานหรือแม้แต่ความตาย เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งก็จะได้มาจากการฝึกรบมนั่นเอง สำหรับการควบคุมตนเองเป็นเรื่องของส่วนที่ดี ควบคุมส่วนที่ด้อยกว่า การปกครองเป็นเรื่องของการตกลงร่วมกันอย่างสมานฉันท์ หรือเป็นเอกภาพของชนทุกชั้นว่า ผู้ใดควรจะปกครอง ผู้ใดควรจะเป็นผู้เชื่อฟัง จะเห็นว่า ตัณหา ความพอใจ และความเจ็บปวดจะมีอยู่ในเด็ก สตรี และสามัญชนเป็นส่วนมาก แต่ความต้องการแบบเรียบง่าย พอดี ๆ จะมีอยู่ในคนจำนวนน้อยที่มีเหตุผล จากการศึกษาเป็นเครื่องช่วย นอกจากนี้แล้ว ความถูกต้องยุติธรรมก็ถือเป็นเรื่องของการแบ่งงานกันทำขององค์กรประกอบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมทางธรรมชาติของแต่ละบุคคลในรัฐ นั่นก็คือ ต่างคนต่างก็มีและทำหน้าที่ของตนไม่ก้ำก๋ายในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นซึ่งเป็นความไม่ถูกต้องยุติธรรม² เมื่อเป็นดังนั้น นักปราชญ์หรือผู้ที่ทักขังจึงควรเป็นผู้ปกครอง โดยมีฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารเป็นผู้ช่วย ส่วนคนสามัญก็เป็นผู้ผลิตด้วยการประกอบอาชีพต่าง ๆ ไปตามหน้าที่ซึ่งตนถนัด ไม่ก้ำก๋ายหน้าที่ของกันและกัน จึงจะมีรัฐและสังคมที่ดีได้

เมื่อความถูกต้องของรัฐ หมายถึง การแบ่งงานกันทำขององค์กรประกอบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในการทำหน้าที่ให้แก่สังคมแล้ว ในจิตใจ (soul) ของคนเราก็มีองค์กรประกอบเหล่านั้นเหมือน ๆ กันในระดับที่ย่อส่วนลงมาคือ จะมีแรงขับหรือสัญชาตญาณที่ขัดแย้งกันอยู่ นั่นก็คือ การมีความต้องการกับการมีเหตุผลในความคิด และอีกอย่างคือการมีพลังใจ (spirited)³

สิ่งที่ตั้งงามในรัฐประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ ที่พลเมืองแต่ละชนชั้น ทำหน้าที่ตามความเหมาะสมทางธรรมชาติของตน ของผู้มีจิตใจเป็น นักปราชญ์ ผู้ใฝ่ในการรู้และผู้ทำมาหากิน แต่องค์ประกอบทั้งสามนี้ก็มีอยู่ในจิตใจของทุกคนเหมือนกัน ทั้งในด้านความฉลาด ความกล้าหาญ และการควบคุมตนเอง คนเราต้องมีความถูกต้องยุติธรรมในแบบเดียวกับ ความถูกต้องยุติธรรมในรัฐ ทุกส่วนจะต้องทำหน้าที่ของมันตามความเหมาะสม เมื่อเป็นดังนั้น จิตใจของคนเราก็คือสังคมที่จำลองเล็กลงมา พอ ๆ กับที่สังคมเป็นจิตใจของคนเราที่ขยายให้ใหญ่ขึ้นนั่นเอง กล่าวคือ ในคนที่สมบูรณ์แบบ ความฉลาดจะใช้เหตุผลควบคุมความต้องการทางกาย พลังใจจะเป็นผู้ช่วย การควบคุมตนเองจะเป็นเรื่องของความสมานฉันท์ภายใน โดยทุก ๆ ส่วนจะได้รับความพอใจของตนตามสมควร ความถูกต้องยุติธรรมจะเป็นเรื่องของการจัดระบบภายในจิตใจ เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม⁴

อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทฤษฎีการเมืองของเพลโตเกิดจากการเปรียบเทียบว่ารัฐกับจิตใจของคนมีลักษณะคล้ายคลึงกันโดยถือว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของจิตใจที่ดีจะต้องทำหน้าที่ของมันตามความเหมาะสม และสำหรับของรัฐก็เช่นเดียวกัน คนเราต้องใช้เหตุผลในการควบคุมจิตใจและตัณหาของตน ระบบการเมืองต้องได้รับการปกครองจากคนฉลาด เนื่องจากคนเรามีอยู่สามประเภท ได้แก่ คนที่มีเหตุผล คนที่มีจิตใจกล้าหาญ และคนที่มีความหิวกระหาย คนแต่ละประเภทจึงควรทำหน้าที่ของตนตามความเหมาะสม โดยให้ผู้มีเหตุผลเป็นฝ่ายปกครอง ผู้มีจิตใจกล้าหาญเป็นฝ่ายบริหารและป้องกันประเทศ ส่วนผู้ที่มีความหิวกระหายก็เป็นฝ่ายผลิต ตามหลักแห่งการแบ่งงานกันทำของระบบการเมืองที่ดี